

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧОРТКІВСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПІДПРИЄМНИЦТВА І БІЗНЕСУ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ЧННШБ ЗУНУ
Надія КУЛЬЧИЦЬКА
30 _____ 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
Віктор ОС ГРОВЕРХОВ
30 _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Мікроекономіка»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 07 Управління та адміністрування
спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок
освітньо-професійна програма – «Фінанси, банківська
справа та страхування»

кафедра фундаментальних та спеціальних дисциплін

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)	Екз. (сем.)
Денна	1	1	30	30	4	8	48	120	-	1
Заочна	1	1	8	4	-	-	108	120	-	1

30.03.2024
[Signature]

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 11 від 26.06.2024 р.).

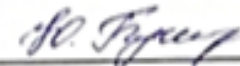
Робочу програму склала к.е.н., доцент Галина ЧЕКАЛОВСЬКА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін (протокол № 1 від 28.08.2024 р.)

Завідувач кафедри _____ Людмила ДЕРМАНСЬКА

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок» (протокол № 1 від 30.08.2024 р.)

Керівник групи _____ Ольга КИРИЛЕНКО
(підпис) (ІПБ)

Гарант ОПП _____ Юлія Бугель

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"МІКРОЕКОНОМІКА"**

1. Опис дисципліни "Мікроекономіка"

Дисципліна – Мікроекономіка	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS - 4	Галузь знань - 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни блок обов'язкових дисциплін, цикл професійної підготовки Мова навчання українська
Кількість залікових модулів - 5	Спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок	Рік підготовки: Денна – 1 Заочна- 1 Семестр: Денна – 1 Заочна- 1
Кількість змістових модулів - 2	Освітньо-професійна програма - «Фінанси, банківська справа та страхування»	Лекції: Денна форма – 30 год. Заочна форма- 8 год. Практичні заняття: Денна форма – 30 год. Заочна форма – 4 год
Загальна кількість годин – 120	Ступінь вищої освіти - бакалавр	Самостійна робота: Денна форма – 48 год. Заочна форма- 108 год Тренінг – 8 год. Індивідуальна робота : Денна – 4 год.
Тижневих годин – 8 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю - екзамен

2. Мета й завдання дисципліни «Мікроекономіка»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни «Мікроекономіка» є формування ринкового орієнтованого економічного світогляду і знань щодо методів прийняття оптимальних господарських рішень в умовах обмеженості ресурсів з приводу споживання благ, використання факторів виробництва із врахуванням різних конкурентних ситуацій (ринкових моделей), економічних інституцій.

2.2. Завдання вивчення дисципліни: сформувати у студента чітке уявлення про те, що успіх будь-якого бізнесу залежить не тільки від наявності стартового капіталу і підприємницького хисту, а й від знання закономірностей функціонування економічних мікросистем у різних ринкових ситуаціях й вміння їх ефективно застосовувати.

Завдання полягає в тому, щоб ознайомити студентів з головними методологічними і методичними питаннями економічного аналізу закономірностей функціонування

економічних суб'єктів на мікрорівні; з основними засадами теорії споживання і виробництва, функціонування товарних і ресурсних ринків; виробити у студентів навички мікроекономічного аналізу з метою їх використання в практичній діяльності; освоєння методів побудови оптимізаційних і рівноважних моделей; засвоєння методики та техніки виконання позитивного і нормативного аналізів; навчитись використовувати теоретичні знання для аналізу функціонування реальних господарюючих суб'єктів з метою обґрунтування рішень.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Базові знання з природничих і суспільних наук та є основою для вивчення економічних дисциплін.

2.5. Програмні результати навчання

ПРН01.Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

3.Програма дисципліни «Мікроекономіка»

Змістовий модуль 1. Основи теорії споживання і виробництва

Тема 1. Предмет і методи мікроекономіки

Мікроекономіка як складова частина теоретичної економіки. Проблема обмеженості ресурсів та необхідність вибору. Альтернативність цілей використання обмежених ресурсів. Раціональність поведінки учасників ринкових відносин. Мікро- та макроекономіка як основні компоненти теоретичної економіки

Методологічна, термінологічна та інструментальна основа економічних дисциплін. Предмет, концептуальні основи та методологія мікроекономіки. Предмет курсу та його ключові аспекти. Суб'єкти та об'єкти економічних відносин на мікрорівні: індивід, домогосподарство, підприємство, держава.

Методологія мікроекономіки. Граничний аналіз, моделювання. Оптимізація та визначення рівноваги. Порівняльна статистика. Нормативна та позитивна мікроекономіка.

Основні терміни: благо, попит, пропозиція, ринок, граничні величини, рівновага тощо

Література: 1, 2, 3,4,5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14,15

Тема 2. Кардиналістська та ординалістська теорії поведінки споживача

Корисність в економічній теорії та проблема її вимірювання. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності. Закон спадної граничної корисності блага. Перший закон Госсена. Оптимізація споживання за умови множинності споживаних благ. Вплив бюджетних обмежень і цін на поведінку споживача. Рівновага споживача з кардиналістських позицій Другий закон Госсена.

Вибір споживача з ординалістських позицій. Система переваг споживача та її основні елементи: здатність до ранжування альтернатив, транзитивність переваг, ненасиченість благами, взаємозамінність благ. Множинність благ і повна інформованість споживача як умови для здійснення вибору. Криві байдужості та їх властивості

Аналіз функції корисності з ординалістських позицій. Карта кривих байдужості. Гранична норма заміни (заміщення) благ

Бюджетне обмеження та можливості споживача. Бюджетна лінія: рівняння та графічне зображення. Поняття нахилу бюджетної лінії. Вплив зміни доходу споживача на положення бюджетної лінії та процес споживання. Оптимум споживача як модель раціонального вибору

Два підходи до оптимізації споживчого вибору та їх гранична інтерпретація. «Кутова» і

«внутрішня» рівноваги. Економічна, алгебраїчна та графічна інтерпретація рівноваги споживача.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14

Тема 3. Аналіз поведінки споживача

Реакція споживача на зміну власного доходу. Лінія «дохід-споживання»: економічна суть та характеристика нахилу. Поняття «нормальних» та «низькоякісних» благ. Криві Енгеля.

Реакція споживача на зміну цін товарів. Зміна вибору споживача при зміні ціни одного або кількох товарів. Побудова лінії «ціна-споживання». Траєкторія розвитку споживання при зниженні цін. Побудова лінії індивідуального попиту споживача. Ефект заміщення та ефект доходу.

Аналіз умов зміни ціни одного товару при незмінності цін на інші товари та доходу споживача. Розкладання сукупної зміни обсягу попиту на ефект доходу та ефект заміщення. Моделі Слуцького та Хікса. Одно- та різноспрямований вплив ефектів. Парадокс Гіффена.

Ефекти заміщення і доходу як основа для побудови функції індивідуального попиту на благо в ординалістській теорії корисності.

Література: 1, 2, 3,4,5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Тема 4. Попит і пропозиція, їх взаємовідносини

Потреба і попит, їх взаємозв'язок. Індивідуальний і ринковий попит. Форми представлення попиту: аналітична, таблична та графічна. Закон попиту та його пояснення.

Основні положення теорії поведінки споживача. Соціальні ефекти, які ускладнюють зв'язок між індивідуальним і ринковим попитом: ефект «наслідування», ефект «сноба», ефект «Веблена». Оцінка впливу цінових та нецінових детермінант попиту в реальних ситуаціях на товарних ринках.

Пропозиція та її суть. Поняття обсягу пропозиції. Закон пропозиції. Аналіз змін у пропозиції та обсягу пропонованого товару під впливом основних нецінових детермінант. Ринкова рівновага. Параметри ринкової рівноваги. Функція рівноважної ціни як результат взаємодії конкурентних сил у процесі купівлі-продажу. Вплив змін попиту і пропозиції на рівноважну ціну. Державне регулювання ринку товару

Поняття еластичності. Цінова еластичність попиту: методологічні особливості обчислення. Еластичність попиту за доходом і перехресна еластичність попиту.

Суть перехресної еластичності попиту і методика обчислення коефіцієнта.. Еластичність пропозиції

Методика обчислення цінової еластичності пропозиції. Фактори, що впливають на еластичність пропозиції.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Тема 5. Мікроекономічна модель підприємства

Підприємство як суб'єкт ринку та частина виробничо-ринкової системи. Спрощена схема функціонування ринково-виробничої системи: вхід (ресурси), процес (виробничі технології), вихід (готова продукція). Різні ролі підприємства в економіці

Підприємство як система закупівлі ресурсів, виробник товарів або послуг, а також продавець на ринку. Мотиви та принципи, що визначають поведінку підприємства в умовах ринку. Основні рішення підприємства

Роль часу в діяльності підприємства. Врахування часового фактора та періодів у процесі досягнення оптимального і рівноважного станів підприємства. Основні параметри підприємства як економічної моделі.

Фактори виробництва, їх класифікація та варіативність.

Визначення поняття виробничої функції та основних показників, що її характеризують.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Тема 6. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника

Виробнича функція з одним змінним фактором та її графічне зображення. Правило спадної віддачі (продуктивності) змінного фактору виробництва. Сукупний, середній та граничний продукт, їх взаємозв'язок і графічне відображення.

Виробнича функція з двома змінними факторами. Крива однакового обсягу продукції – ізокванта. Карта ізоквант. Властивості ізоквант. Взаємозамінність факторів виробництва. Оптимум виробника. Вибір комбінації виробничих факторів за критерієм мінімізації витрат чи максимізації випуску Лінія однакових витрат – ізокоста. Рівняння ізокости. Рівновага виробника: графічна, алгебраїчна, економічна інтерпретація. Траєкторія розширення виробничої діяльності фірми у короткостроковому та довгостроковому періоді. Розширення виробництва у короткостроковому періоді. Оптимальний шлях розвитку у довгостроковому періоді.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14,15

Тема 7. Витрати та доходи підприємства

Суть витрат фірми. Економічні витрати. Бухгалтерські витрати. Витрати виробництва в короткостроковому періоді. Загальні, постійні та змінні витрати. Середні витрати. Граничні витрати. Особливості формування витрат у короткотривалому періоді. Витрати фірми в довгостроковому періоді. Оптимальний випуск продукції фірмою в довгостроковому періоді.

Суть доходу та його види. Середній дохід. Загальний дохід. Граничний дохід.

Поняття прибутку. Економічний, бухгалтерський та нормальний прибуток. Максимізація прибутку: два підходи.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14,15

Змістовий модуль 2. Теорія товарних ринків та ринків факторів виробництва

Тема 8. Ринок досконалої конкуренції

Моделі ринку. Порівняльна характеристика моделей ринку. Особливості формування ринкових структур в економіці України.

Характерні ознаки ринку досконалої конкуренції.

Ринковий попит і попит на продукт фірми в умовах досконалої конкуренції.

Визначення ціни і випуску продукції досконалим конкурентом в короткостроковому періоді. Принцип порівняння валового доходу і валових витрат. Принцип порівняння граничного доходу і граничних витрат.

Визначення ціни і випуску продукції досконало конкурентною фірмою в довгостроковому періоді. Довготермінова рівновага фірми. Зміна довготермінової рівноваги на фірмі і в галузі. Ефективність діяльності фірми в умовах досконалої конкуренції

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13

Тема 9. Монопольний ринок

Визначення чистої монополії та причини її існування. Види монополії. Попит на продукт монопольного виробника. Валовий дохід і граничний дохід в умовах чистої монополії.

Визначення монопольним виробником ціни і обсягу виробництва. Короткотерміновий період: максимізація прибутку чи мінімізація збитків. Максимізація прибутку в довготерміновому періоді. Цінова дискримінація та її наслідки. Економічні наслідки монополії (ефективність використання ресурсів, монополія і науково-технічний прогрес, монополія і розподіл доходу). Порівняльна оцінка конкурентного та монопольного ринків. Необхідність державного регулювання монополії, антимонопольна політика.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Тема 10. Ринок монополістичної конкуренції

Визначення монополістичної конкуренції та її основні ознаки. Диференціація продукту.

Модель поведінки підприємства-монополістичного конкурента. . Еластичність попиту за монополістичною конкуренцією. Прибутковість і збитковість підприємства у короткостроковому періоді. Визначення оптимального обсягу продажів і цінова політика. Умова досягнення та підтримання беззбитковості у довгостроковому періоді.

Нецінова конкуренція. Роль реклами в неціновій конкуренції. Ціна і випуск продукції в умовах монополістичної конкуренції. Наслідки монополістичної конкуренції.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Тема 11. Олігополія

Олігополія: суть та основні ознаки. Загальна взаємозалежність олігополістів. Однорідність або диференційованість продукту. Високі бар'єри для вступу до галузі. Асиметричність ринкової влади олігополістів.

Теоретичні моделі олігополії. Ринкові лідери та аутсайдери. Узагальнення моделей дуополії за Штакельбергом. Моделі дуополії Курно та Бертрана як відображення ринкової поведінки початківця. Моделювання поведінки олігополістів за функціями їх реакції на ринкові зміни. Теорія ігор у моделюванні олігополії.

Особливості організації олігополістичного ринку. Олігополістичне ціноутворення. Головні риси ціноутворення за олігополії. Основні моделі олігополістичного ціноутворення. Ламана крива попиту, поведінка конкурентів, ціни на продукти підприємства.

Картель і квазімонополія

Економічна ефективність олігополії. Економічні наслідки олігополії. Можливості державного регулювання за олігополії.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Тема 12. Ринок факторів виробництва

Ринок факторів виробництва та значення формування цін на економічні ресурси. Особливості формування попиту на економічні ресурси. Попит на ресурси згідно теорії граничного продукту. Еластичність попиту на ресурс. Зміни в попиті на ресурс. Оптимальне поєднання ресурсів. Правило мінімізації витрат. Правило максимізації прибутку.

Ціноутворення на фактори виробництва. Ринок праці: попит і пропозиція праці. Особливості ціноутворення на досконалому і недосконалому ринках праці.

Ринки капіталу. Інвестиційні рішення. Фактор часу в аналізі капіталу. Дисконтована вартість та її обчислення. Відсоток.

Ринок землі. Особливості формування пропозиції землі та попиту на неї. Фактори впливу на попит на землю. Визначення рівноважної ціни на землю та рівноважного обсягу купівлі-продажу.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Тема 13. Ринки з асиметричною інформацією

Невизначеність якості та ринок низькоякісних послуг (халтури). Ринок вживаних автомобілів. Страховий ринок. Кредитний ринок. Роль репутації та стандартизації.

Сигнали ринку. Гарантії та поруки. Психологічне навантаження та його вплив.

Проблема взаємовідносин «принципал-агент» на приватних та державних підприємствах. Механізми стимулювання у відносинах «принципал-агент».

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14,15

Тема 14. Загальна ринкова рівновага і економіка добробуту

Загальна рівновага. Модель загальної рівноваги. Ефект зворотного зв'язку. Система рівнянь загальної рівноваги за Вальрасом. Закон Вальраса. Ефективність обміну. Діаграма Еджуорта Оптимум Парето. Парето-ефективний розподіл. Крива можливостей споживачів.

Ефективність виробництва. Крива виробничих можливостей. Парето-оптимальний розподіл ресурсів. Рівновага виробника на конкурентному ринку факторів виробництва. Крива виробничих можливостей та ефективність випуску. Ефективність на конкурентних ринках

товарів.

Загальна рівновага та економіка добробуту Критерії оцінки добробуту. Квазіоптимум.
Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14,15

Тема 15. Іституціональні аспекти ринкового господарства

Зовнішні ефекти, їх економічний зміст. Поняття про зовнішні ефекти. Позитивні зовнішні ефекти, їх сутність, вплив на обсяг та ціну рівноваги; заходи щодо корегування (графічна інтерпретація). Негативні зовнішні ефекти, їх сутність, вплив на обсяг та ціну рівноваги; заходи щодо керування (графічна інтерпретація). Суспільні та приватні витрати (вигоди). Коригуючі податки та субсидії. Теорема Коуза-Стіглера. Громадські блага і громадський вибір.

Поняття громадських благ. Приватні та громадські блага. Попит на громадські блага і ефективний їх обсяг. Особливості формування попиту, пропозиції та ціни рівноваги. Забезпечення громадськими благами: можливість ринку і держави. Економічна роль держави у ринковій економіці. Необхідність та причини втручання держави в економічні процеси за ринкових умов. Теорія суспільного вибору: способи прийняття рішень та проблема ефективності.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14,15

Денна форма навчання

	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивід. робота	Тренінг	Контр. заходи
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи формування податкової системи.						
Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки	2	2	3	2	4	Опитування, тестування
Тема 2. Кардиналістська та ординалістська теорія поведінки споживача	2	2	3			Опитування, тестування, задачі
Тема 3. Аналіз поведінки споживача	2	2	3			Опитування, задачі
Тема 4. Попит і пропозиція, їх взаємовідносини	2	2	3			Тестування, задачі
Тема 5. Мікроекономічна модель підприємства	2	2	3			Опитування, тестування
Тема 6. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника	2	2	3			Опитування, тестування, задачі
Тема 7. Витрати та доходи підприємства	2	2	3			Заліковий модуль по темах 1-7
Змістовий модуль 2. Теорії товарних ринків та ринків факторів виробництва						
Тема 8. Ринок досконалої конкуренції	2	2	3	2	4	Усне опитування, тестування
Тема 9. Монопольний ринок	2	2	3			Практичні завдання
Тема 10. Ринок монополістичної конкуренції	2	2	3			Опитування, тестування, задачі
Тема 11. Олігополія	2	2	3			Усне опитування, тестові завдання,
Тема 12. Ринок факторів виробництва	2	2	3			Опитування, тестування, задачі
Тема 13. Ринки з Асиметричною інформацією	2	2	4			Опитування, тестування, задачі
Тема 14. Загальна ринкова рівновага і економіка добробуту	2	2	4			Опитування, тестування
Тема 15. Інституціональні аспекти ринкового господарства	2	2	4			Заліковий модуль по темах 8-15
ВСЬОГО:	30	30	48	4	8	Екзамен

Заочна форма навчання

	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивід. робота	Контр. заходи
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи формування податкової системи.					
Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки	1		7		
Тема 2. Кардиналістська та ординалістська теорія поведінки споживача			7		
Тема 3. Аналіз поведінки споживача	1	1	7		Опитування, тестування, задачі
Тема 4. Попит і пропозиція, їх взаємовідносини			7		
Тема 5. Мікроекономічна модель підприємства	1	1	7		Опитування, тестування
Тема 6. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника			7		
Тема 7. Витрати та доходи підприємства	1		7		
Змістовий модуль 2. Теорії товарних ринків та ринків факторів виробництва					
Тема 8. Ринок досконалої конкуренції	1	1	8		Усне опитування, тестові Завдання, практичні завдання
Тема 9. Монопольний ринок			8		
Тема 10. Ринок монополістичної конкуренції	1		8		
Тема 11. Олігополія			9		
Тема 12. Ринок факторів виробництва	1		9		
Тема 13. Ринки з Асиметричною інформацією			9		
Тема 14. Загальна ринкова рівновага і економіка добробуту	1	1	9		Опитування, тестування
Тема 15. Інституціональні аспекти ринкового господарства			9		
ВСЬОГО:	8	4	118		Екзамен

5. Тематика практичних занять.

Денна форма

Змістовий модуль 1. Основи теорії споживання і виробництва

Практичне заняття № 1

Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки

Мета: з'ясувати місце мікроекономіки в економічній теорії, зрозуміти, що вивчає мікроекономіка, виявити різницю між нормативною і позитивною економікою, вивчити методи, предмет та об'єкт мікроекономіки.

Питання для обговорення:

1. Мікроекономіка як складова частина теоретичної економіки.
2. Предмет концептуальні основи та методологія мікроекономіки.
3. Мета, завдання і зміст дисципліни.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Практичне заняття № 2

Тема 2. Кардиналістська та ординалістська теорія поведінки споживача

Мета: ознайомитись з основними законами кардиналістської та ординалістської теорії поведінки споживача, вивчити криві байдужості і дати їх характеристику, розкрити економічний зміст граничної норми заміщення, навчитись графічно відображати рівновагу споживача та її зміну під впливом певних чинників.

Питання для обговорення:

1. Вибір споживача з кардиналістських позицій.
2. Вибір споживача з ординалістських позицій.
3. Криві байдужості, їх властивості.
4. Бюджетна лінія. Рівняння лінії бюджетного обмеження.
5. Оптимум споживача як модель раціонального споживчого вибору.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Практичне заняття № 3

Тема 3. Аналіз поведінки споживача

Мета: в'яснити економічний зміст кривих «дохід-споживання» та «ціна-споживання», розкрити зміст ефекту доходу і ефекту заміщення, та їхній вплив на попит споживача.

Питання для обговорення:

1. Зміна оптимального стану споживача в результаті зміни його доходу. Крива «дохід-споживання».
2. Зміна вибору споживача в результаті зміни ціни одного з товарів та обох товарів. Крива «ціна-споживання».
3. Ефект доходу і ефект заміщення. Одно- та різнонаправлений вплив ефектів. Парадокс Гіффена.
4. Утворення «надлишку споживача» в результаті перевищення корисності товарів за ціною.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Практичне заняття № 4

Тема 4. Попит і пропозиція, їх взаємовідносини

Мета: з'ясувати механізм формування ринкового попиту і пропозиції, визначити поняття попит і пропозиція, виявити основні чинники, які на них впливають, дослідити способи представлення ринкової рівноваги та чинники її зміни, розкрити зміст еластичності попиту і пропозиції та виявити чинники впливу на них.

Питання для обговорення:

1. Попит, цінові і нецінові фактори попиту. Закон попиту.
2. Пропозиція, фактори пропозиції. Закон пропозиції.
3. Ринкова рівновага.
4. Державне регулювання на мікрорівні: важелі і механізм їх дії, податки, дотації, квоти.
5. Еластичність попиту, її основні фактори.

6. Показники еластичності, їх визначення і використання.
7. Цінова еластичність попиту і виручка.
8. Еластичність пропозиції.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Практичне заняття № 5

Тема 5. Мікроекономічна модель підприємства

Мета: сформувати уявлення про підприємство як мікросистему; розкрити зміст підприємства, його риси та мотиви діяльності, показники доходу та прибутку.

Питання для обговорення:

1. Підприємство як суб'єкт ринкових відносин.
2. Мотивація діяльності підприємства. Фактор часу.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Практичне заняття № 6

Тема 6. Варіація факторів виробництва та оптимум товаровиробників

Мета: вивчити виробничу функцію, відобразити зв'язок між структурою витрат і випуском продукції, навчитись графічно відображати виробничу функцію з одним і двома змінними факторами, рівновагу виробника (графічно і аналітично).

Питання для обговорення:

1. Поняття і параметри виробничої функції, її види. Сукупний, середній та граничний продукт.
2. Виробничу функцію з одним змінним фактором, її графічне відображення.
3. Виробничу функцію з двома змінними факторами.
4. Ізокванта. Карта ізоквант. Заміщення факторів виробництва.
5. Віддача від масштабу. Причини позитивного та негативного ефекту від масштабу.
6. Ізокоста. Карта ізокост.
7. Рівновага виробника, способи її визначення.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Практичне заняття № 7

Тема 7. Витрати та доходи підприємства

Мета: розкрити зміст витрат у коротко- і довготривалому періодах, показати взаємозв'язок між середніми і граничними витратами, навчитись оцінювати кінцевий результат діяльності підприємства через показники доходу і прибутку.

Питання для обговорення:

1. Витрати виробництва, економічний та бухгалтерський підходи до їх визначення.
2. Витрати у короткотривалому періоді, особливості їх динаміки.
3. Особливості формування витрат у довготривалому періоді.
4. Дохід і прибуток як кінцеві результати діяльності підприємства.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Змістовий модуль 2. Теорії товарних ринків та ринків факторів виробництва

Практичне заняття № 8

Тема 8. Ринок досконалої конкуренції

Мета: сформувати уявлення про моделі ринкових структур; виявити основні риси ринку досконалої конкуренції, показати за яких умов фірма максимізує прибуток, мінімізує збитки або банкрутує на ринку, вияснити як встановлюється довгострокова рівновага в конкурентній галузі.

Питання для обговорення:

1. Моделі ринку, їх порівняльна характеристика.. Ідеальні і реальні ринки.
2. Ознаки й умови досконалої конкуренції.
3. Господарська стратегія конкурентного виробника в короткостроковому періоді.
4. Рівновага фірми в довгостроковому періоді.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Практичне заняття № 9

Тема 9. Монопольний ринок

Мета: вияснити зміст монополії, види та умови, за яких вона може існувати, дослідити методи максимізації вигоди або мінімізації витрат у коротко- і довготривалому періодах, вивчити практику цінової дискримінації та розкрити її наслідки.

Питання для обговорення:

1. Ознаки монополії. Види монополій.
2. Крива попиту монополіста. Вибір цін і обсягу виробництва.
3. Рівновага фірми-монополіста у довготерміновому періоді.
4. Цінова дискримінація: поняття, умови, різновиди.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Практичне заняття № 10

Тема 10. Ринок монополістичної конкуренції

Мета: розкрити особливості ринку монополістичної конкуренції, пояснити як визначають ціну і обсяг випуску продукції, що максимізує прибуток фірми, визначити основні методи нецінової конкуренції на даному ринку.

Питання для обговорення:

1. Ознаки монополістичної конкуренції.
2. Визначення оптимального обсягу продажу фірми та її цінова політика.
3. Суть і передумови розвитку нецінової конкуренції.
4. Надлишкова виробнича потужність підприємств за умов монополістичної конкуренції.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Практичне заняття № 11

Тема 11. Олігополія

Мета: розкрити особливості ринку олігополії, пояснити як взаємодія фірм впливає на встановлення ціни і обсягу випуску олігополістів, визначити основні моделі рівноваги на даному ринку.

Питання для обговорення:

1. Олігополія, її суть та розповсюдження.
2. Теоретичні моделі олігополії. Дуополії за Курно, Бертраном.
3. Модель ламаної кривої попиту – як різновид олігополістичного ціноутворення.
4. Таємні змови. Мовчазна згода. Ціноутворення за принципом «витрати плюс...».
5. Ефективність олігополії.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Практичне заняття № 12

Тема 12. Ринок факторів виробництва

Мета: розкрити особливості попиту на ресурси, чинники, що впливають на попит на виробничий фактор, економічний зміст правила оптимальності використання ресурсів, дослідити ознаки ринку праці за різного ступеня конкуренції, розкрити зміст позичкового проценту та дисконтування капіталу, вивчити особливості ринку земельних ресурсів.

Питання для обговорення:

1. Класифікація ресурсів. Похідний характер попиту на фактори виробництва. Правило використання ресурсу.
2. Попит на ресурси в умовах досконалої і недосконалої конкуренції.
3. Праця як змінний фактор виробництва.
4. Характеристика досконалоконкурентного ринку праці. Формування галузевого та ринкового попиту на працю. Обґрунтування вибору робітника щодо праці і відпочинку: ефекти зміни доходу і заміщення.
5. Моносонічний та олігосонічний ринки, їх особливості.

6. Двостороння монополія на ринку праці.
7. Капітал як ресурс тривалого користування, форми капіталу.
8. Поняття позичкового проценту. Дисконтування капіталу.
9. Обґрунтування інвестиційних рішень у тривалому періоді.
10. Ринок землі.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Практичне заняття № 13

Тема 13: Ринки з асиметричною інформацією

Мета: Сприяння поглибленому засвоєнню теорії асиметричної інформації та оволодіння практичними методами згладжування асиметричності інформації на ринках товарів і послуг

Питання для обговорення:

1. Невизначеність якості і ринок «халтури».
2. Методи згладжування (вирівнювання) асиметричності інформації.
3. Проблема взаємовідносин «принципал–агент»
4. Асиметрична інформація на ринках праці: теорія ефективної заробітної плати.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Практичне заняття № 14

Тема 14. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту

Мета: звернути увагу на різницю між загальною і частковою рівновагою, розкрити ефективність обміну, розподілу і виробництва, сформулювати умови Парето-оптимального стану економіки.

Питання для обговорення:

1. Часткова та загальна рівновага. Взаємозалежність ринків.
2. Ефективність обміну і розподілу ресурсів у споживанні і обміні.
3. Ефективність у сфері виробництва.
4. Оптимізація структури економіки. Загальні умови ефективності конкурентної ринкової системи.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

Практичне заняття № 15

Тема 15. Інституційні аспекти ринкового господарства

Мета: розкрити суть зовнішніх і внутрішніх ефектів, вивчити методи державного впливу на зменшення наслідків дії негативних зовнішніх ефектів.

Питання для обговорення:

1. Неспроможність ринку і необхідність втручання держави в економіку.
2. Проблеми регулювання виробництва та споживання суспільних благ.
3. Зовнішні ефекти. Теорема Коуза.
4. Шляхи регулювання зовнішніх ефектів.

Література: 1, 2, 3,4,5,6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,14,15

6. Тренінг з дисципліни

Порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.

2. Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою в колективі студентів, визначення правил проведення тренінгу. Наявність інформаційно-цифрового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів. Запропонований тренінг охоплює ситуаційні завдання, що висвітлюють практичне використання аналізу безпечності ринку щодо стану конкуренції (рівень монополізації) та аналізу попиту і пропозиції на ринку товарів. Загальна мета аналізу – спрогнозувати можливий вплив на розвиток конкретного товарного ринку і надалі врахувати під час прийняття відповідних управлінських рішень.

3. Практична частина шляхом виконання завдань у групах студентів у кількості 3-5 осіб з певних проблемних питань теми тренінгу. Аналіз рівня монополізації ринку (ситуаційне завдання). Дослідження ринку відбувається через вивчення та прогнозування кон'юнктури ринку, що формується певними факторами і виражається в конкретних показниках. Об'єктом уваги є вивчення кон'юнктури конкретного товарного ринку (збір, аналіз та оброблення інформації про стан товарного ринку, аналіз і виявлення особливостей та тенденцій його розвитку, прогнозування основних параметрів і розроблення можливих альтернатив для прийняття рішень).

При здійсненні аналізу на основі емпіричних реальних даних розраховується індекс Герфінделя-Гіршмана і готується аналітичний звіт.

4. Підведення підсумків. Обговорюються результати виконаних завдань у групах, обмін думками, з питань, які виносились на тренінгові заняття і здійснюється оцінка. Тренінг оцінюється максимально 100 балів.

7. Тематика самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів полягає у підготовці презентаційних виступів, що оцінюються за 100-бальною шкалою і визначається як сукупність питомої ваги кожної складової:

-80% - підготовка презентації;

-20% - захист презентації.

Обговорюються результати виконання завдань. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Тематика презентацій:

1. Вклад українських вчених-економістів у розвиток мікроекономічного аналізу.
2. Тезаурус дисципліни: благо, попит, пропозиція, ринок, граничні величини, рівновага.
3. Нормативна і позитивна мікроекономіка.
4. «Кутова» і «внутрішня» рівновага споживача.
5. Система переваг споживача та її основні елементи: здатність до ранжування альтернатив; транзитивність переваг; ненасиченість благами; взаємозамінність благ.
6. Вплив на реальну купівельну спроможність споживача зміни цін і номінального доходу.
7. Ефекти заміщення і доходу як основа побудови функції індивідуального попиту на благо в ординалістській теорії корисності.
8. Соціальні ефекти, що ускладнюють зв'язок між індивідуальним і ринковим попитом: ефект «наслідування», ефект «сноба», ефект «Веблена».
9. Оцінка дії цінових і нецінових детермінант попиту в діагностиці реальних ситуацій на товарних ринках.
10. Захист національного виробника від іноземної конкуренції: введення квот і митних тарифів на імпортовані товари.
11. Мотивація поведінки підприємства.
12. Найважливіші параметри підприємства як мікроекономічної моделі.
13. Фактор часу та періоди у функціонуванні оптимального та рівноважного станів підприємства.
14. Виробничі функції зі сталою (постійною), спадною та зростаючою віддачею.
15. Межі розширення виробництва у короткостроковому періоді.
16. Витрати втрачених можливостей (альтернативні витрати).
17. «Нормальний прибуток» як одна із складових витрат втрачених можливостей.
18. Концепція мінімального ефективного розміру підприємства і структура галузі.
19. Ідеальні і реальні ринкові структури.
20. Особливості формування ринкових структур в економіці України.
21. Ефективність ринку досконалої конкуренції.
22. Цінова диференціація та дискримінація.
23. Аналіз поведінки реальних монополій.
24. Необхідність державного регулювання монополії.

25. Нецінова конкуренція на ринку монополістичної конкуренції.
26. Поглиблення диференціації продукту: позитивні наслідки і загрози. Реклама товару.
27. Надлишкова виробнича потужність, її наслідки для товаровиробника та суспільства в цілому.
28. Загальна взаємозалежність олігополістів.
29. Теорія ігор у моделюванні олігополії.
30. Ефективність олігополії порівняно з іншими ринковими структурами
31. Еластичність попиту на економічні ресурси.
32. Індивідуальна крива пропозиції праці, її характер.
33. Процес дисконтування: методика визначення майбутньої вартості теперішньої суми доходу.
34. Система рівнянь загальної рівноваги за Вальрасом.
35. Причини обмеженої спроможності ринкового регулювання
36. Застосування теорії громадського вибору у поведінці уряду.
41. Забезпечення громадськими благами: можливість ринку і держави.

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни “Мікроекономіка” використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання результатів самостійної роботи;
- аналітичні звіти, реферати;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- тренінг;
- інші види індивідуальних та групових завдань;
- екзамен.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Мікроекономіка” визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10 %	10 %	10 %	10 %	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Оцінюється як середнє арифметичне з оцінок, отриманих по темах 1-7	Підсумкова модульна контрольна робота по 1-7 темах Теоретичні питання (2 питання по макс 25 балів) Гестові завдання (5 тестів по 5 бали за тест) – макс. 25 балів Задача 1 – макс. 25 балів	Оцінюється як середнє арифметичне з оцінок, отриманих по темах 8-15	Підсумкова модульна контрольна робота по 8-15 темах Теоретичні питання (2 питання по макс 25 балів) Тестові завдання (5 тестів по 5 бали за тест) – макс. 25 балів Задача 1 – макс. 25 балів	Результат виконання завдання (макс. 100 балів)	Сукупність питомої ваги кожної складової: -80% - підготовка презентації; -20% - захист презентації.	Теоретичне питання – макс 20 балів Гестові завдання (10 тестів по 3 бали за тест) – макс. 30 балів Задача 1 – макс. 25 балів Задача. 2 – макс. 25 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10.Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1-15
2.	Проекційний екран	1-15
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Firefox)	1-15
4	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-15
5	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-15
6	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-15
7	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	1-15

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Макро- та мікроекономіка [Електронний ресурс] : навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, А. В. Литвиненко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, доцента М. А. Машенко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 214 с.
2. Мартин О. М. Мікроекономіка: теорія, тести, задачі. Частина І: навчальний посібник. Львів : ЛДУ БЖД, 2021. 271 с
3. Мікроекономіка: навчальний посібник. Укл. С.В. Бойда. Чернівці: Чернівецький нац. унів-т., 2021. 176 с.
4. Мікроекономіка: Навч. посібник / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О. Ю. Александрова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 305 с.
5. Мікроекономіка: навч. посіб. / Г.П. Пасемко, Л.Г. Бага, Г.Є. Беседіна та ін. Харків: ХНАУ, 2020. 118 с.
6. Палійчук Є.С. Мікроекономіка. Тестові завдання. Ужгородський національний університет. 2020. 30 с.
7. Шкодін І. В. Мікроекономіка: навчально-методичний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка». Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 128 с.
8. AP Microeconomics/Macroeconomics Premium, 2024: 4 Practice Tests +Comprehensive Review + Online Practice (Barron's AP Prep). Barrons Educational Services. 2024.
9. AP Microeconomics Crash Course, Book + Online: Get a Higher Score in Less Time (Advanced Placement (AP) Crash Course Second Edition, Revised. Research & Education Association. 2020.
10. Browning, Edgar K., and Mark A. Zupan. Microeconomics: Theory and applications. John

Wiley & Sons, 2020.

11. Microeconomics. Sixth Edition by Paul Krugman and Robin Wells. Worth Publishers. 2020. 688 p.

12. Principles of Microeconomics. 10th Edition. by N. Mankiw. Cengage Learning. 2023. 512 p.

13. Microeconomics by Campbell McConnell, Stanley Brue, Sean Flynn, McGraw-Hill Education. 2020.

14. Чекаловська Г.З. . Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Мікроекономіка» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. Чортків, 2023. 28 с.

15. Чекаловська Г.З. Методичні рекомендації для практичних занять з дисципліни «Мікроекономіка» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. Чортків, 2023. 29 с.

16. Чекаловська Г.З. Методичні рекомендації для виконання тренінгу з дисципліни «Мікроекономіка» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. Чортків, 2024. 35 с.